

میدانهای مشترک نفت و گاز ایران

بررسی تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌های مراکز معتبر اقتصادی دنیا و تحلیل‌های ناظران داخل و خارج کشور از آینده میان مدت اقتصاد جهان و بررسی و تحلیل روند حرکتی شاخص‌های تولید و مصرف انرژی در کشورهای در حال توسعه همگی بیانگر این واقعیت است که جهان در سالهای پیش رو مانند گذشته محتاج انرژی‌های طبیعی تجدید ناپذیر باقی خواهند ماند و تنها در این روند به تدریج ترکیب نیازمندی از نفت به گاز طبیعی تغییر خواهد کرد. بر مبنای همین دیدگاه کشورهای بهره‌مند از منابع سوخت طبیعی در ساختار دنیای آینده از جایگاه ویژه‌ای برخوردار خواهند بود و نقش تعیین‌کننده‌ای را در کنش‌های جهان ایفا خواهند کرد و این مهم در صورتی میسر خواهد بود که این کشورها بتوانند با اتخاذ تدابیری منطقی و منطبق بر اصول توسعه، سرنوشت منابع خود را در دست گیرند و بدور از هیاهو و تأثیر از سیاستهای اقتصادهای تشنه انرژی منابع خود را با همه کمبودها و ضعف تکنولوژیکی مدیریت و بهره‌برداری کنند در غیر این صورت فرصت توسعه و پیشرفت را در گذر زمان از دست داده‌اند و این کشورهای تشنه انرژی خواهند بود که مدیریت مصرف منابع آنها را در دست خواهند گرفت. در این میان ایران به عنوان یکی از ۷۷ کشور برتر در ذخایر نفت درجا و دومین کشور دارنده منابع گاز طبیعی و موقعیت جغرافیای خاص خود، جایگاه ویژه و منحصر به فردی را دارا می‌باشد که این برتری‌ها می‌تواند ایران را به یکی از مهم‌ترین نقش‌آفرینان آینده اقتصادی دنیا مبدل کند. زمانی که در مبحث نفت و گاز صحبت از موقعیت جغرافیایی ایران می‌شود اول مقوله مهم جدای از مبحث ترانزیت انرژی، میادین مشترک نفت و گاز ایران با همسایه‌های خود خواهد بود.

وجود مرز مشترک آبی و خاکی در برخی حوزه‌های نفت و گاز ایران با کشورهای همسایه، باعث شده این مساله اهمیت زیادی در برنامه‌ریزی‌های کلان صنعت نفت داشته باشد؛ به طوری که کارشناسان مسائل سیاسی و اقتصادی از آن به عنوان خط مقدم صنعت نفت یاد می‌کنند. وجود این تعداد میدان مشترک نفتی و گازی در دریا و خشکی، موضوعی در خور توجه است که الزامات و ضرورت‌های خاص خود را می‌طلبد. کشورهای همسایه با بهره‌گیری از سرمایه‌های بین‌المللی و انعطاف‌پذیری‌های سیاسی در گفتگوها در حال برداشت از این میادین هستند و ادامه این روند ضررهای جبران‌ناپذیری به ایران خواهد رساند. برداشت بی‌ضابطه از میادین مشترک از سوی همسایگان همچنین می‌تواند پس از مدتی نفت و گاز این حوزه‌های مشترک را غیرقابل استحصال ساخته و توازن میادین به هم بریزد. این در حالی است که براساس توافق‌نامه‌هایی که میان ایران از یک سو و عربستان، قطر، امارات متحده عربی، عمان و بحرین از سوی دیگر بسته شده، همه فعالیت‌ها در حدود فلات قاره بر پایه خط نیمساز، مورد توافق دو طرف قرار گرفته است. از نگاه فنی برای عملیات حفاری و بهره‌برداری از یک مخزن نفتی یا گازی، شناسایی موقعیت کل مخزن و داشتن اطلاعات و محاسبه جزئیات ضروری است اما متأسفانه درباره مخازن نفت و گاز مشترک اطلاعات زیادی بین طرفین ردوبدل نمی‌شود و کشورهای صاحب مخزن برای به دست آوردن سود بیشتر، به گونه‌ای بی‌ضابطه و نادرست و خلاف اصول مهندسی و فنی صنعت نفت مشغول بهره‌برداری از حوزه‌های مشترک هستند که این موضوع در بلندمدت بر شاخصه‌های فنی مخزن آسیب جدی وارد می‌کند لذا برای جلوگیری از این آسیب‌بهترین روش، برداشت هماهنگ یا مدیریت واحد در مخازن مشترک است. نخستین مانع پیش روی ایران در بهره‌برداری از منابع طبیعی انرژی خصوصاً در بخش میادین مشترک نفت و گاز، کمبود منابع مالی برای تأمین هزینه‌های هنگفت زیرساخت‌ها و صنایع استخراجی - تولیدی است. بنابر محاسبات صورت گرفته و هدفگذاری‌های انجام شده در برنامه پنجم توسعه کشور، تحقق اهداف مورد نظر در بخش‌های نفت و گاز نیازمند ۲۵ تا ۳۱ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری سالانه آن هم تنها در بخش بالادستی است. در حوزه گاز نیز باید طرف ۴ تا ۵ سال آینده حدود ۴۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری انجام شود. این حجم سرمایه‌گذاری تنها برای افزایش تولید گاز از حدود ۵۰۰ میلیون مترمکعب فعلی به ۹۰۰ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۹۳ برآورد شده است.

چهار منطقه

ایران در چهار منطقه دارای میادین مشترک نفت و گاز با کشورهای همسایه خود است که برای برداشت از این میادین درگیر رقابتی نفسگیر با رقبای منطقه ای است. دسته نخست این میادین مشترک، میدان های هیدروکربونی هستند که در خلیج فارس واقع شده اند. میدان پارس جنوبی و ۱۲۲ میدان نفتی و گازی مشترک با کشورهای قطر، عمان، امارات، کویت و عربستان در این دسته قرار دادند. دسته دوم، میادین مشترک جنوب و غرب ایران است؛ چاه های نفت شهر «نفت شهر» که از ۷۰۰ سال پیش وارد مدار استخراج و تولید شده و وجود ۳۰ ساختار پتانسیل مشترک در آن به اثبات رسیده از جمله مهم ترین این میادین است. دسته سوم را میادین مشترک دریای خزر تشکیل می دهند که مهم ترین آن، میدان مشترک البرز است که ایران و آذربایجان در آن شریک هستند؛ البته تنها حدود ۲۰ درصد این میدان مشترک به حساب می آید. دسته چهارم میادین مشترک، منابعی هستند که در شرق کشورمان قرار دارند، مهم ترین این میدان ها، میدان «گنبد لی» است که ایران و ترکمنستان در آن شریک هستند.

بر اساس آمار موسسه مطالعات بین المللی انرژی وابسته به وزارت نفت ایران مشخصات برخی از میادین مشترک ایران با کشورهای دیگر (اطلاعات ۱۳۸۵) مطابق روبرو می باشد.

میلیون بشکه	میدانهای مشترک نفت	
۲۳۰۹	عربستان سعودی	فروزان
۴۰۷۳	ابوظیبی	سلمان
۱۲۸	شارجه	مبارک
۱۸۸	دبی	نصرت
۵۳۲	عربستان سعودی	اسفندیار
—	امارات - دبی	فرزام
۱۶۸	کویت	آرش
—	قطر	لایه نفتی پارس جنوبی
۳۶۹۳	عراق	دهلران
۱۹۵۶۰۵	عراق	پایدار غرب
۶۹۲	عراق	نفت شهر
۶۳۶۱	عراق	یادآوران
۵۸۰۰	عراق	آزادگان
میلیارد متر مکعب	میدانهای مشترک گاز	
۱۳۱۳۰	قطر	پارس جنوبی
۱۸۳۰۵	عربستان	سلمان
۱۴۰۶	شارجه	مبارک
۲۲۰۴	عمان	هنگام
۲۴۹۰۲	عربستان	بی فارس
۱۳۰۲۵	ترکمنستان	گنبدلی

قطر - پارس جنوبی

میدان گازی پارس جنوبی در حال حاضر بزرگ ترین و حساس ترین میدان مشترک ایران به حساب می آید که رقیب فطری با سرعت زائدالوصفی مشغول سرمایه گذاری و توسعه زیرساخت های خود در آن است. این میدان یکی از بزرگترین میدای گازی مستقل دنیا با ۱۸۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز که در ۱۹۷۱ کشف شد. مساحت این میدان ۹۷۰۰ کیلومتر مربع است که ۳۷۰۰ کیلومتر مربع آن در آبهای ایران و ۶۰۰۰ کیلومتر مربع آن در آبهای سرزمینی قطر قرار دارد.

ذخیره بخش ایرانی میدان ۵۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز در جا و ۳۶۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز قابل برداشت است که حدود یک سوم (۲۶ درصد) ذخایر گازی ایران و ۵۲۵ درصد از ذخایر گازی جهان است. ذخیره بخش فطری میدان ۱۳۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز در جا و ۹۱۰۰ تریلیون فوت مکعب گاز قابل برداشت است که معادل ۹۲۹۹ درصد ذخایر گازی قطر و ۱۴ درصد ذخایر گازی جهان است به گفته RASGas شرکت تولید LNG قطر : در آن زمان (۱۹۷۱) هیچ کس فکر نمی کرد که میدان گازی مهم و باارزشی کشف شده است تنها پس از حفر ۱۵ چاه ارزیابی در طول ۱۴ سال بود که متوجه شدیم این یکی از بزرگترین میدان های گازی مستقل دنیا خواهد بود از آن زمان سرنوشت RASGas و قطر هم تغییر کرد. دولت قطر، وضعیت آینده کشور را در گرو توسعه ذخایر عظیم گاز طبیعی می داند که در میدان شمالی مشترک با ایران در اختیار دارد و تمامی تلاش خود را برای بهره برداری و استفاده از این منبع در جهت توسعه صنعت LNG خود به کار می برد. کارشناسان صنعت نفت و گاز برآورد کرده اند که تا پایان سال ۲۰۱۰ قطر ۳۰ درصد گاز LNG مصرفی کشورهای دنیا را تأمین خواهد کرد که شامل طیف گسترده ای از کشورهای آسیایی و اروپایی و البته به زودی آمریکایی خواهد بود. برداشت قطر از میدان شمالی با فاز ۱ در سال ۱۹۸۹ (۸۰۰ MMcf/dd) شروع شد که جهت تقاضای محلی و تزریق به میدان نفتی دخان مصرف می شد و اکنون چشم انداز قطر تا سال ۲۰۱۲ رسیدن به برداشت و تولید ۱۰۹×۲۷ CU ft در روز است که در این راه شرکتهای RASGas و قطر گاز نقش اصلی را در بر دارند. در سال ۲۰۰۶ قطر از اندونزی در صادرات نفت به پشتوانه گنبد شمالی و همکاری با اکسون موبیل و توتال که ۱۰ درصد سهام قطر گاز را در دست دارند، پیشی گرفت. به نظر می رسد برای کشوری با کمتر از ۱ میلیون نفر رسیدن به این جایگاه در طول ۱۰۰ سال کاری مهم و قابل توجه باشد.

گذشته از تاخیر ۱۱ ساله ایران در آغاز برداشت از این میدان مشترک در مقایسه با قطر و با توجه به زیر ساخت صنعت گاز قطر که به دلیل سرمایه گذاری های مستمر خارجی به شدت رشد کرده و در حال توسعه می باشد، ایران را در برداشت سالانه از این میدان به میزان ۱ / ۵ برابر عقب انداخته است.

بنا بر آمارهای موجود، میزان تولید روزانه قطر در پایان سال ۲۰۰۸ میلادی حدود ۳۱۰ میلیون مترمکعب بود که این میزان در پایان سال ۲۰۰۹ میلادی (زمستان ۸۸) به ۴۵۵ میلیون مترمکعب رسید که ۵ / ۱ برابر بیشتر از تولید ایران است.

این در حالی است که برنامه ریزی های قطر نشان می دهد این کشور قصد دارد برداشت خود را از میدان پارس جنوبی تا سال ۲۰۱۲ میلادی به ۲۷۰ میلیارد مترمکعب در سال افزایش دهد که در صورت موفقیت این برنامه، این میزان برداشت حدود ۳ برابر برداشت سالانه ایران خواهد بود.

نگرانی ها از روند حرکتی ایران و مقایسه آن با قطر، زمانی افزایش می یابد که شاهد کاهش بودجه سالانه این میدان هستیم. این در حالی است که رقیب ایران رقمی حدود ۷۰ میلیارد دلار را در ۳ سال آینده برای این پروژه اختصاص خواهد داد که ۱۵ برابر بودجه ایران خواهد بود.

این کشور در حال حاضر با تولید ۳۱ میلیون تن ال ان جی در سال بزرگ ترین تولیدکننده این محصول در جهان به حساب می آید و برای افزایش بیش از ۲ برابری تولید خود تا سال ۲۰۱۱ میلادی نیز برنامه ریزی کرده است .

میادین مشترک با عراق

ایران در مرز خود با عراق، ۵ مخزن نفتی مشترک دارد که ۳ میدان دهلران، نفت شهر و پایدار غرب از این میادین در حال تولید و ۲ میدان آزادگان و یادآوران هم در حال توسعه هستند. بنابر محاسبات صورت گرفته میدان آزادگان، یکی از غنی ترین میادین نفتی جهان است و میدان یادآوران نیز با ۱۷ میلیارد بشکه ذخیره نفت به تنهایی معادل کل ذخیره کشور الجزایر، نفت را در خود نگهداری می کند. وجود چنین ذخایر ارزشمندی در کنار میل و نیاز شدید عراق به افزایش درآمدهای نفتی خود باعث شد این کشور طی ۲ سال اخیر ۷۰ بلوک اکتشافی و ۶۵ میدان نفتی خود را به مناقصه بین المللی بگذارد. در این مناقصه ها که دور دوم آن، آذرماه سال گذشته انجام شد، شرکت های بزرگی از انگلیس، روسیه، فرانسه، چین، نوژ و مالزی شرکت کرده و برنده شدند. آمارهای موجود نشان می دهد که با انجام این مناقصات شرکت های غربی، روسی و آسیای شرقی متعهد شده اند طرف سال جاری حدود ۸ میلیارد

دلار و طی ۳ سال آینده بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار در پروژه های نفتی عراق سرمایه گذاری کنند. هدف عراق از این اقدامات، افزایش حجم تولید روزانه خود از ۲/۵ میلیون بشکه فعلی به روزانه ۶ میلیون بشکه تا ۴ سال آینده و ۱۲ میلیون بشکه در روز طی ۶ سال آینده است؛ هدفی که در صورت تحقق این کشور را به رقیبی جدی برای عربستان و عنصری تعیین کننده در اوپک تبدیل می کند. ایران بنابر گزارش های رسمی طرف ۳۳ سال آینده و در صورت ادامه روند فعلی سرمایه گذاری ها، از نظر ذخایر نفت در جا پس از عربستان، کانادا و ونزوئلا به رده چهارم رفته است و از لحاظ تولید روزانه در جهان نیز پس از عربستان، روسیه، آمریکا، چین، عراق و احتمالاً کانادا به رده ۶ یا ۷ و از نظر صادرات در درون اوپک هم بعد از عربستان، امارات، عراق و نیجریه به پله ۵ تنزل پیدا می کند.

میدان نفتی " نفت شهر "

میدان نفتی " نفت شهر " از جمله میادین خشکی مشترک بین ایران و عراق است که در فاصله ۱۰۰ کیلومتر شمال غربی ایلام و ۲۳۰ کیلومتری جنوب غربی کرمانشاه واقع شده است. این میدان به دلیل آسیب‌هایی که در دوران جنگ متحمل شده بود هنوز با عدم بهره‌وری مناسب مواجه است. نفت‌شهر " نفت‌شاه یا طینه سابق " به عنوان تنها شهر نفت‌خیز استان کرمانشاه حدود ۲,۵۵ کیلومتر با نوار مرزی ایران، عراق فاصله دارد بر این اساس چاه‌های نفت عراق نیز کنار دره‌ای واقع شده‌اند که نفت‌شهر در داخل آن قرار دارد. این منطقه به لحاظ اهمیت برای هر دو کشور از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است تا جایی که طی سال‌های ۵۱ تا ۵۳ ارتش عراق حدود ۷۵ بار این منطقه را مورد حمله قرار داد اما هیچگاه موفق به تصدی بر آن نشد. این میدان نفتی دارای معادل ۶۹۲ میلیون بشکه نفت و کلاhek گازی است. آسماری فوقانی "بخش کلهر " با ضخامت ۷۱ متری در این میدان خواص مخزنی دارد، این میدان در سال ۱۹۲۳ در تاق‌دیس نفت شهر کشف شد و میدان نفت‌خانه بخش عراقی این میدان در سال ۱۹۲۷ توسط شرکت نفت انگلیس و عراق کشف کرد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به میدان نفتی نفت شهر تغییر نام یافت و تنها میدان نفتی در حال تولید استان کرمانشاه می باشد.

میدان نفتی دهلران

میدان دهلران بهره‌مند از کلاhek گازی و نفت خام درجای اولیه به میزان چهار هزار و ۲۱۲ میلیون بشکه است که از این حجم می‌توان حدود ۶۳۵ میلیون بشکه را برداشت کرد که تا سال ۱۳۷۰ حدود ۱۲ میلیون بشکه نفت از این میدان برداشت شده است. میدان نفتی دهلران در ۱۲۰ کیلومتری غرب دزفول، ۲۰۰ کیلومتری شمال اهواز و ۲۰ کیلومتری شهر دهلران قرار گرفته که از هدف‌های تعیین شده جهت ارتقاء بهره‌وری این میدان می‌توان به افزایش نرخ تولید از هزار بشکه نفت در روز به ۲۵ هزار بشکه نفت در روز طی یک فاز اشاره کرد.

آزادگان شمالی و جنوبی

میدان عظیم نفتی آزادگان یکی از بزرگترین میادین نفتی ایران و جهان است که در سال ۱۳۷۶ کشف شد. این میدان در محدوده‌ای به وسعت ۲۰ در ۷۵ کیلومتر در ۸۰ کیلومتری غرب اهواز و منطقه دشت آزادگان واقع شده است.

میدان نفتی آزادگان به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم می‌شود که به ادعای بعضی کارشناسان گازپرور، میدان آزادگان یک میدان واحد است. میدان نفتی آزادگان شمالی در ۱۲۰ کیلومتری غرب اهواز، منطقه مرزی بین ایران و عراق واقع شده است. این میدان در حدود پنج هزار و هشتاد میلیون بشکه نفت دارد. میدان مشترک آزادگان از جمله میادینی است که بیش از ۱۰ سال طرح و توسعه آن طول کشیده و هرچند قرار بوده تولید اولیه آن روزانه به ۵۰ هزار بشکه برسد اما هم اکنون ۲۵ هزار بشکه نفت تولید روزانه دارد.

میدان نفتی یادآوران

میدان نفتی یادآوران با مجموع نفت‌خام درجای بیش از ۱۷ میلیارد و ۳۰۰ میلیون بشکه در جنوب میدان نفتی آزادگان در استان خوزستان و نزدیک مرز مشترک ایران و عراق واقع شده و حدود ۳,۲ میلیارد بشکه نفت این میدان قابل استحصال است. تولید روزانه میدان نفتی یادآوران بیش از ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار بشکه نفت خام پیش‌بینی شده است. بر پایه این گزارش، قرارداد توسعه میدان نفتی یادآوران با ارزش تقریبی دو میلیارد دلار میان شرکت ملی نفت ایران و شرکت ساینوپک چین امضا شد. بر اساس این قرارداد، توسعه فاز اول میدان یادآوران برای تولید ۸۵ هزار بشکه و فاز دوم برای تولید ۱۰۰ هزار بشکه در مجموع ۱۸۵ هزار بشکه نفت در روز به این شرکت چینی واگذار شد. اولین لرزه‌نگاری در منطقه در سال ۱۳۷۵ انجام شده و در سال ۱۳۷۹ لرزه‌نگاری اکتشافی صورت گرفت. در سال ۸۱ میدان نفتی حسینی با ۱,۵ میلیارد بشکه ذخایر تثبیت شد و با ادامه اکتشاف مشخص شد فاصله بین دو میدان نفتی کوشک و حسینی نیز مخزن نفت است. بین میادین کوشک و حسینی فاصله ای است که ظاهراً محل مخزن جدید است. مجموع میادین کوشک و حسینی و حد فاصل تازه کشف شده بین این دو میدان به نام " یادآوران " تغییر نام داد .

میادین مشترک با عربستان

میدان نفتی اسفندیار

میدان نفتی اسفندیار، مخزن مشترک با عربستان است که بخش غربی آن را "لو لو" می‌نامند، این میدان تقریباً در فاصله ۹۵ کیلومتری جنوب غربی جزیره خارک قرار دارد، مخزن مشترک نفت اسفندیار در سال ۱۳۴۵ در ناقدیس اسفندیار توسط شرکت آپیک کشف شد. میدان اسفندیار مشترک با عربستان دارای ۵۳۲۲ میلیون بشکه نفت خام درجا است که با وجود دریافت صدور مجوز آن هنوز اقدامی برای توسعه و برداشت نفت صورت نگرفته است. از حدود ۶۶ سال قبل شرکت ملی نفت با واگذاری آن به شرکت پتروایران، این شرکت را متعهد کرد تا با توسعه فروزان، میدان نفتی مجاور آن یعنی اسفندیار را هم توسعه دهد. بدین سبب عقد قراردادی با کشور مالزی در دستور کار قرار گرفت که به موجب آن در مرحله اول توسعه میدان اسفندیار روزانه ۱۰ هزار بشکه نفت خام و در مرحله بعدی آن ۲۰ هزار بشکه نفت خام تولید شود که البته باید منتظر بود و دید عربستان چه سهمی از مخزن مشترک را با برداشت از "لولو" خود برای "اسفندیار" ایران باقی می‌گذارد.

میادین گازی فرزاد A ، B

میادین گازی فرزاد A و B، در زمره میادین کوچک گازی جزیره فارسی بلوک اکتشافی فارسی ایرانی هستند، روند ساختمان این دو میدان گازی به گونه‌ای است که بخش اعظم میدان گازی فرزاد A در عربستان به شکل شمال‌شرقی، جنوب‌غربی و بخش اعظم میدان گازی فرزاد B در ایران شمال‌غربی، جنوب شرقی قرار داده است. در میدان گازی فرزاد B دو چاه حفاری شده است، این میدان با ذخیره در جای حدود ۱۲/۵ تریلیون فوت مکعب گاز طبیعی در آبهای ایران قرار دارد، بخش خارجی میدان فرزاد A در عربستان با نام میدان حصه معروف است.

میدان نفتی فروزان

میدان نفتی فروزان یکی دیگر از میادین نفتی مشترک با عربستان است که در ۱۰۰ کیلومتری جنوب غربی جزیره خارک و مشترک با میدان مرجان عربستان سعودی و در خلیج فارس واقع شده است، میدان نفتی فروزان که قبل از انقلاب به نام فریدون خوانده می‌شد یکی از میادینی است که توسط شرکت نفت پان آمریکا در سال ۱۹۶۶ در آب‌های فلات قاره ایران کشف شد. بر اساس برآوردهای صورت گرفته این میدان دو میلیارد و ۳۰۹۹ میلیون بشکه نفت خام درجا دارد. میدان فروزان به همراه میدان اسفندیار جز بلوک عملیاتی و اکتشافی ناحیه خارک شرکت فلات قاره به حساب می‌آید. شرکت ملی نفت ایران و شرکت سایپم تریون طی نشست‌های اخیری که در دستور کار داشته‌اند، برای بخشی از توسعه میدان مشترک نفتی فروزان در خلیج فارس به توافق رسیده‌اند که مسئولان شرکت ملی نفت اعلام ارزش دقیق سرمایه گذاری در این میدان را به آینده موکول کرده‌اند. پس از خروج شرکت اس ال پی انگلیس از طرح توسعه میدان فروزان، شرکت ملی نفت ایران برای توسعه این میدان مشترک نفتی با کشور عربستان و شرکت‌های سایپم تریون هند و مهندسی و ساخت تاسیسات دریایی ایران به توافق رسید در راستای توسعه میدان نفتی مشترک فروزان اهدافی از جمله افزایش ظرفیت تولید روزانه نفت خام به ۶۵ هزار بشکه برای انتقال به جزیره خارک، کاهش میزبان آب در نفت ارسالی به جزیره خارک به مقدار پنج درصد حجم، ارسال گازهای همراه به جزیره خارک از طریق ۱۰۰ کیلومتر خط لوله ۲۴ اینچ به میزان ۲۵۸ میلیون فوت مکعب در روز، کاهش غلظت ذرات نفت در آب تولیدی پس از تصفیه و ارسال به دریا تعریف شده است. طرح توسعه این میدان مشترک نفتی شامل طراحی پایه، طراحی تفصیلی و دو بخش ساخت، نصب و راه اندازی تاسیسات دریایی و نیز ایجاد خطوط لوله است.

عمان - هنگام

میدان هنگام مشترک با عمان

با گذشت یک سال از آغاز تولید نفت از میدان هنگام توسط کشور عمان و برداشت بیش از سه میلیون بشکه پی نفت از این میدان مشترک، طرح تولید ایران، هنوز به نتیجه نرسیده است. میدان مشترک هنگام در سال ۱۹۷۵ با حفر یک حلقه چاه در خلیج فارس کشف و به دنبال آن در سال ۲۰۰۶ میلادی با حفر دومین چاه و انجام مطالعات مخزن مشخص شد میزان نفت درجای این میدان بیش از ۷۰۰ میلیون بشکه و گاز درجای آن، حدود دو تریلیون فوت مکعب است. در همین حال عمان با مشارکت یک شرکت انگلیسی، تولید نفت خام از این میدان مشترک را از اسفندماه سال گذشته و با ساخت یک خط لوله به طول ۲۵ کیلومتر از بخش مشترک میدان هنگام-البخاء و استفاده از تاسیسات موجود در راس الخیمه امارات با ظرفیت ۱۰ هزار بشکه نفت در روز آغاز کرد. از سوی دیگر بیش از ۸۰۰ درصد میدان هنگام در آب‌های ایران قرار گرفته که بر این اساس کشورمان باید متناسب با سهم خود بیش از ۱۴ میلیون بشکه نفت از این میدان مشترک برداشت می‌کرد که هم اکنون سهم برداشت نفت ایران از این میدان ۴۰۰۰ بشکه در روز، از ۳ ماه قبل، است. عمان در حالی از اسفندماه ۱۳۸۷ با سرمایه گذاری حدود ۲۵۰

میلیون دلاری موفق به تولید نفت در میدان مشترک هنگام شده که هزینه های توسعه این میدان مشترک نفت، از مرز ۷۰۰ میلیون دلار گذشته است.

کویت - آرش

میدان گازی آرش مشترک با کویت

میدان گازی آرش در عربستان و کویت با نام دوره شناخته می‌شود. این میدان بهره‌مند از ۱۳ تریلیون فوت مکعب ذخیره گازی است. در حالی دو کشور عربستان و کویت بر سر بهره‌برداری مساوی از ذخایر گازی این میدان به توافق رسیده‌اند که ایران و کویت از سال ۲۰۰۰ در این زمینه وارد مذاکره شده بودند اما به دلیل عدم حصول توافق فی‌مابین تا کنون نتیجه‌ای حاصل نشده است. در سال ۲۰۱۱، کشور کویت مانع از عملیات اکتشاف و حفر چاه از سوی ایران در آب های این میدان شد و ایران نیز با اعلام اعتراض به کویت عملیات اکتشاف از این میدان را متوقف کرد و از آن زمان مذاکره در خصوص این میدان نفتی بین ایران و کویت در حال انجام است بر این اساس، شرکت عملیات مشترک خفجی که با سرمایه‌گذاری مشترک آرامکوی عربستان و شرکت نفت خلیج کویت تأسیس شده است به زودی حفاری‌های جدیدی را در میدان فراساحلی دوره به منظور بهره‌برداری بهینه از میدان گازی آرش، آغاز خواهد کرد. با وجود اینکه ایران معتقد است نیمی از این میدان متعلق به کشورمان است، مقامات کویتی سهم خود را بیش از سهم ایران می‌دانند. ایران سهم خود از این میدان را ۴۲ میلیون بشکه نفت خام و ۶۵/۵ میلیون بشکه میعانات گازی تخمین می‌زند.

منابع نفتی - دریای خزر

دریای خزر

بررسی های صورت گرفته نشان می‌دهد که دریای خزر حدود ۹۵ میلیارد بشکه نفت درجا را در دل خود ذخیره کرده است و سومین منبع بزرگ نفت جهان به حساب می‌آید. کشورهای ساحلی این دریا از سال های ابتدایی دهه ۹۰ میلادی عملیات اکتشاف و ساخت صنایع استخراجی را در این دریا آغاز کرده اند و همین روند باعث شده که دریای خزر در حال حاضر ۴ درصد نفت مورد نیاز بازارهای جهانی را تامین کند. شرکت های معتبر جهانی طی ۲ دهه گذشته حدود ۸۰۰ میلیارد دلار در قالب همکاری با کشورهای این دریا در پروژه های آن حضور دارند. روسیه به عنوان مطرح ترین این کشورها توانسته طی سال های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۵ میلادی بجز میدان «کورچاگین» که اولین محموله نفتی را چندی پیش از آن استخراج کرد، ۵ میدان نفت و گاز دیگر هم در آب های منطقه ای خود کشف کند. همین موفقیت باعث شده که رقمی در حدود ۱۲ میلیارد دلار سرمایه اولیه برای ۵ سال آینده در این حوزه پیش بینی کند. این در حالی است که نخستین اکتشافات ایران در دریای خزر در اواخر دهه ۹۰۰ میلادی در قالب همکاری مشترک با یک شرکت انگلیسی و همراهی شل پس از هزینه ۲۰ میلیون دلار در مرحله لوزه نگاری انجام ولی متوقف ماند. پس از این، سرانجام ساخت سکوی نیمه شناور البرز با همکاری مستقیم شرکت صدرا و همراهی یک شرکت چینی سال گذشته پایان یافت و حرکت آن به سمت بندر نکا برای حفر نخستین چاه در ۴ کیلومتری ساحل و عمق هزار متری آغاز شد ولی هنوز به مرحله تولید نرسیده است. هزینه ساخت سکوی نیمه شناور ایران البرز ۵۰۰ میلیون دلار عنوان شده است. شرایط جغرافیایی خزر، ریسک حفاری، استفاده از تکنولوژی هزینه‌بر حفاری در آب‌های عمیق، شرایط سرمایه‌گذاری در این دریا را بر دیگر بخش‌های نفت‌خیز متفاوت کرده است.

توضیح:

این مقاله بر گرفته ای از داده ها و اطلاعات منتشر شده از منابع رسمی و غیر رسمی می باشد از این رو به دلیل نبود مرجع کلی و مشخصی برای تطبیق داده ها در صورت خطایی در نوشتار پژوهش ما را پذیرا باشید از سویی دیگر این مقاله تنها با هدف یادآوری و تاکید بر تلاش بیشتر ، بدون نفی ارزش خدمات صورت گرفته ، در جهت دفاع از حق خدای و برداشت بهینه از منابع ابران سرافراز ، نگارش یافته است.